

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
Факультет української філології, культури та мистецтва
Кафедра української літератури, компаративістики і грінченкознавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної
та навчальної роботи

Олексій ЖИЛЬЦОВ

2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Ретроспективи і перспективи філологічних теорій

Змістовий модуль

Літературознавча методологія

для студентів

спеціальностей

029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа
035 Філологія

спеціалізації

035.01 Українська мова та література

рівня вищої освіти

другого (магістерського)

освітньої програми

035/029.00.01 Біографістика і текстологія

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Код ЄДРПОУ 45307985
Програма № 1392/24
Науковий відділ моніторингу якості освіти
Жильцов
(підпис)
«30» серпня 2024
(прізвище, ініціал)

Київ – 2024

Розробник: Бондарева Олена Євгенівна, доктор філол. наук, професор, професор кафедри української літератури, компаративістики і грінченкознавства

Викладач: Бондарева Олена Євгенівна, доктор філол. наук, професор, професор кафедри української літератури, компаративістики і грінченкознавства

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри української літератури, компаративістики і грінченкознавства

Протокол від «29» серпня 2024 року №1

Завідувач кафедри української літератури, компаративістики і грінченкознавства

(Олена БРОВКО)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми
29.08.2024 р.

Гарант освітньої програми _____

Роман КОЗЛОВ

Робочу програму перевірено
29.08.2024 р.

Заступник декана Факультету української філології, культури і мистецтва з науково-методичної та навчальної роботи

(Світлана ГОРОБЕЦЬ)

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р. протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р. протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р. протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р. протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р. протокол №__

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання
	Денна
Ретроспективи і перспективи філологічних теорій	
Вид дисципліни	обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Загальний обсяг кредитів / годин	4 / 120
Курс	1
Семестр	1
Обсяг кредитів	4
Обсяг годин, зокрема:	120
Аудиторні	32
Модульний контроль	8
Семестровий контроль	30
Самостійна робота	50
Форма семестрового контролю	Екзамен
Змістовий модуль: Літературознавча методологія	
Обсяг кредитів	2
Обсяг годин, в тому числі:	60
Аудиторні	16
Модульний контроль	4
Семестровий контроль	15
Самостійна робота	25
Форма семестрового контролю	Екзамен

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – загальне ознайомлення магістрантів з історією та сучасним станом літературознавчої методології з урахуванням актуальних аналітичних підходів і терміносистем.

Завдання: надати магістрантам цілісне розуміння особливостей сучасного літературознавства, специфіки, стратегій та терміносистем його різноманітних шкіл.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК-1 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу

ЗК-3 Вміти виявляти, ставити та вирішувати проблеми

Фахові компетентності (ФК)

ФК-2 Здатність застосовувати технології та процедури аналітико-синтетичного опрацювання наукової інформації

ФК-3 Здатність відстежувати тенденції розвитку предметної сфери шляхом проведення аналізу інформаційних потоків та масивів.

ФК-7 Здатність осмислювати літературу як полісистему, розуміти еволюційний шлях розвитку українського і світового літературознавства

ФК-8 Здатність критично осмислювати історичні надбання та новітні досягнення біографістики і текстології,

ФК-9 Здатність здійснювати науковий аналіз і структурування біографічного, мовного, мовленнєвого і літературного матеріалу з урахуванням класичних і новітніх методологічних принципів

ФК-10 Здатність вільно користуватися спеціальною термінологією в обраній галузі досліджень.

ФК-11 Здатність інтерпретувати інформаційні та філологічні явища і процеси та формувати професійну світоглядну позицію.

ФК-12 Усвідомлення методологічного, організаційного та правового підґрунтя, необхідного для досліджень та/або інноваційних розробок, здатність планувати і проводити наукові дослідження, передусім у царині біографістики і текстології, презентувати їх результати професійній спільноті, захищати інтелектуальну власність на результати досліджень та інновацій.

3. Результати навчання за дисципліною

Після опанування матеріалів наукового семінару здобувачі освіти мають:

РН-2 Упевнено володіти державною та іноземною мовами для реалізації письмової та усної комунікації та досягнення запланованого прагматичного результату, зокрема в ситуаціях професійного й наукового спілкування; використовувати прикладні соціокомунікативні технології для ефективного спілкування на професійному, науковому і соціальному рівнях на засадах толерантності, діалогу і співробітництва; презентувати результати досліджень державною та іноземною мовами.

РН-4 Володіти культурою мислення, вміти узагальнювати, аналізувати і синтезувати інформацію, зокрема, наукову в діяльності, пов'язаній з її пошуком, накопиченням, зберіганням та використанням

РН-9 Характеризувати, оцінювати і порівнювати теоретичні засади, історичні надбання і новітні досягнення біографістики і текстології

РН-10 Збирати, систематизувати, інтерпретувати і науково аналізувати біографічний, мовний, мовленнєвий і літературний матеріал з урахуванням доцільних методологічних принципів, підходів і методів, формулювати узагальнення на основі самостійно опрацьованих даних

РН-13 Планувати, організовувати, здійснювати дослідження та/або інноваційні розробки, презентувати їх результати науковій спільноті в наукових публікаціях чи виступах на конференціях, круглих столах, семінарах тощо.

РН-14 Дотримуватися правил академічної доброчесності

РН-17 Оцінювати й критично аналізувати соціально, особистісно та професійно значущі проблеми і пропонувати шляхи їх вирішення у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування.

РН-18 Доступно й аргументовано пояснювати сутність конкретних проблем у галузі біографістики і текстології, власну точку зору на них та її обґрунтування як фахівцям, так і широкому загалу, зокрема особам, які навчаються.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Змістовий модуль: Літературознавча методологія

Назва змістових модулів, тем	Усього	Кількість годин між видами робіт			
		Аудиторні			Самостійна робота
		Лекції	Семінари	Практичні	
Змістовий модуль 1. Біографічно-антропологічні методології					
Біографічний метод, літературознавчий психоаналіз, психопоетика	1 2	2	2		8
Культурно-історична інтерпретація та культурна антропологія	1 0	-	2		18
Модульний контроль	2				
<i>Разом</i>	1 8	2	4		10
Змістовий модуль 2. Текстуальні та інтертекстуальні практики					
Структуралістська методологія	9	2	2		5
Постструктуралістська методологія	7		2		5
Інтертекстуальні практики	9	2	2		5
Модульний контроль	2				
<i>Разом</i>	2 7	4	6		15
Семестровий контроль	1 5				
Всього	6 0	6	10		25

5. Програма навчальної дисципліни Ретроспективи і перспективи філологічних теорій.

Змістовий модуль: Літературознавча методологія

Модуль 1.

Біографічно-антропологічні методології

Тема 1. Біографічний метод, літературознавчий психоаналіз, психопоетика.

Загальні уявлення про літературознавчу методологію. Науковий метод пізнання літературного твору, його аспекти. Біографічний метод – від Ш.-О.Сент-Бева до психобіографії. Автобіографізм та його квазі-модуси. Наукова діяльність Інституту біографічних досліджень НБУ імені В.І.Вернадського. Біографічний метод та психоаналітика.

Література: 1; 3; 6; 7; 11; 16; 17.

Тема 2. Культурно-історична інтерпретація та культурна антропологія.

Культурно-історична школа, її вплив на розвиток соціологічних та антропологічних літературознавчих методологій. Мовна і культурна картини світу. Провідні школи і тенденції культурної антропології.

Література: 1; 2; 3; 4; 5; 8; 9; 11; 14.

Модуль 2.

Текстуальні та інтертекстуальні практики

Тема 3. Структуралістська методологія.

Структуралізм як наукова концепція: О.Потебня і Ф. де Соссюр. Структура твору як модель Ж.Піаже: цілісність – саморегулювання – трансформація. Структуралістські коди за Р.Бартом. Структуральний аналіз тексту.

Література: 1; 2; 3; 7; 8; 9; 12; 14.

Тема 4. Постструктуралістська методологія.

Постструктуралізм: сумніви у достовірності знань про світ. РОзкладання структур. “Децентралізація” світу за Ж.Дерріда. Читання як деконструкція..

Література: 1; 2; 3; 5; 7; 10.

Тема 5. Інтертекстуальні практики.

Інтертекст як система сприйняття тексту. Форми та прийоми інтертекстуальності. Поняття прецедентного тексту. Рівні інтертекстуальності. Діалог культур і текстів.

Література: 1; 2; 3; 7; 10; 13; 15.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за од.	Модуль 1		Модуль 2		Максимальна кількість балів загалом
		К-ть одиниць	Максимальна кількість	К-ть одиниць	Максимальна кількість	
Відвідування лекцій	1	1	1	2	2	3
Відвідування семінарських занять	1	2	2	3	3	5
Робота на семінарському занятті	10	2	20	3	30	50
Виконання завдань для самостійної роботи	5	1	5	1	5	10
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	50
Максимальна кількість балів загалом			53		65	118
Розрахунок коефіцієнта: $118 : 30 = 3,93$						

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії оцінювання

Самостійна робота №1. Застосувати одну із обраних методологій до аналізу запропонованого художнього тексту.

Критерії оцінювання

1. Максимальна оцінка – 5 балів.
2. Оцінюватимуться логічність та послідовність викладу (0/1 бал), розуміння особливостей обраних методологій для власного дослідження (0/0,5 бала), коректність цитування (0/0,5 бала), рівень власного наукового тексту (0/1 бал), наявність не менше як 5 процитованих джерел (0/1 бал), відповідність оформлення списку літератури ДСТУ 8302:2015 (0/1 бал).

Самостійна робота №2. Застосувати одну із обраних структуралістських/постструктуралістських методологій до аналізу запропонованого художнього тексту.

Критерії оцінювання

1. Максимальна оцінка – 5 балів.
2. Оцінюватимуться логічність та послідовність викладу (0/1 бал), розуміння особливостей обраних методологій для власного дослідження (0/0,5 бала), коректність цитування (0/0,5 бала), рівень власного наукового тексту (0/1 бал), наявність не менше як 5 процитованих джерел (0/1 бал), відповідність оформлення списку літератури ДСТУ 8302:2015 (0/1 бал).

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Модульний контроль 1. Письмова робота. Виявити 10 художніх ознак літературної майстерності автора запропонованого фрагменту художнього тексту, оперуючи біографічними та психоаналітичними підходами.

Модульний контроль 2. Письмова робота. Виявити 10 художніх ознак літературної майстерності автора запропонованого фрагменту художнього тексту, оперуючи структуралістськими та постструктуралістськими підходами.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

1. Максимальна оцінка – 25 балів.
2. Оцінюватимуться логічність та послідовність викладу (0/5 балів), розуміння особливостей обраних методологій для власного дослідження (0/5 балів), коректність цитування (0/1 бал), рівень власного наукового тексту (0/5 балів), наявність не менше як 5 процитованих джерел (0/5 балів), відповідність оформлення списку літератури ДСТУ 8302:2015 (0/4 бали).

	Оцінка
Відмінно 25-23	Знання, виконання в повному обсязі з незначною кількістю (1-2) несуттєвих помилок (вищий рівень)
Дуже добре 22-20	Знання, виконання в повному обсязі зі значною кількістю (3-4) несуттєвих помилок (рівень вище середнього)
Добре 19-17	Знання, виконання в не повному обсязі з незначною кількістю (1-2) суттєвих помилок (середній рівень)
Задовільно 16-15	Знання, виконання в неповному обсязі зі значною кількістю (3-5) суттєвих помилок/недоліків (рівень нижче середнього)
Достатньо 14-10	Знання, виконання в неповному обсязі, але є достатніми і задовольняють мінімальні вимоги результатів навчання (рівень нижче середнього)
Незадовільно 9-7	Знання, виконання недостатні і не задовольняють мінімальні вимоги результатів навчання з можливістю повторного складання модулю (низький рівень)

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Семестровий контроль з дисципліни проводиться відповідно до робочого навчального плану у вигляді вирахування максимальної суми балів в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному робочою програмою. Під час встановлення суми балів враховується засвоєння студентом теоретичного та практичного матеріалу з 4 кредитних модулів і оцінюється за результатами поточного контролю (поточного опитування, виконання самостійної роботи, робіт на семінарах тощо) протягом семестру. Підсумковий контроль здійснюється у формі іспиту.

6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю (для самоконтролю)

1. Літературознавча методологія та її загальні характеристики.
2. Основні та допоміжні літературознавчі дисципліни.
3. Науковий метод пізнання літературного твору, його аспекти.
4. Біографічний метод – від Ш.-О.Сент-Бева до психобіографії.
5. Автобіографізм та його квазі-модуси.
6. Інноваційні аспекти сучасної біографістики.
7. Біографічний метод та психоаналітика.
8. Психоаналіз як продуктивна методологія.
9. Культурно-історичний аналіз художнього твору.
10. Вплив культурно-історичної школи на розвиток соціологічних та антропологічних літературознавчих методологій.
11. Мовна і культурна картини світу в аспекті літературознавчого аналізу.
12. Провідні школи і тенденції культурної антропології.
13. Структуралізм як літературознавча платформа.
14. Структуральний аналіз художнього тексту.
15. Постструктуралізм: сумніви у достовірності знань про світ.
16. Читання як деконструкція.
17. Форми та прийоми інтертекстуальності.
18. Поняття прецедентного тексту.
19. Рівні інтертекстуальності.
20. Діалог культур і текстів.

6.6. Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов’язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов’язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1 – 34 балів	Незадовільно з обов’язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. Навчально-методична карта дисципліни Ретроспективи і перспективи філологічних теорій.

Змістовий модуль: Літературознавча методологія

Разом: 60 год., з них: лекції – 6 год., семінарські заняття – 10 год., МК – 4 год., самостійна робота – 25 год.

Тиждень	I	II	III	IV	V	VI	VII
Модулі	Змістовий модуль I			Змістовий модуль II			
Назва модуля	Біографічно-антропологічні методології			Текстуальні та інтертекстуальні практики			
Кількість балів за модуль	58 балів			75 балів			
Теми лекцій	Біографічний метод, літературознавчий психоаналіз, психопоетика. (1бал)			Структуралістська методологія. (1 бал)		Інтертекст уальні практики. (1 бал)	
Теми практичних занять	Біографічні методологічні підходи до аналізу тексту (11 балів)	Психоаналіз з та психопоетика (11 балів)	Психобіографія (11 балів)	Структуралізм і семіотика (11 балів)	Постструктуралізм (11 балів)	Інтертекст уальний аналіз і рецептивна поетика (11 балів)	
Самостійна робота			Самостійна робота (5 балів)	Самостійна робота (5 балів)			
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)			Модульна контрольна робота 2 (25 балів)			
ПК	Іспит						

Рекомендована література

Основна:

1. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ століття. За ред. М. Зубрицької. Львів: Літопис, 2002. 832 с.
2. Баррі П. Вступ до теорії. Літературознавство та культурологія. Київ: Смолоскип, 2008. 358 с.
3. Білоус П. Теорія літератури. Київ: Академвидав, 2013. 323 с.
4. Гірц К. Інтерпретація культур : Вибрані есе / Пер. з англ. Київ: Дух і Літера, 2001. 542 с.
5. Іванишин П. Критика і метакритика як осмислення літературності. Київ: ВЦ “Академія”, 2012. 288 с.
6. Іванишин П. Українське літературознавство постколоніального періоду. Київ: ВЦ “Академія”, 2013. 224 с.
7. Козлик І. Літературознавчий аналіз художнього тексту/твору в умовах

сучасної міжнаукової та міжгалузевої взаємодії. Брно: vychází pění Středoevropského centra slovanských studií ve spolupráci s Českou asociací slavistů a Ústavem slavistiky Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 2020. 235 с.

8. Теорія літератури в Польщі. Антологія текстів. Друга половина ХХ – початок ХХІ ст. / Упоряд. Б.Бакули. Київ: Видавничий дім “Києво-Могилянська академія”, 2008. 531 с.

9. Уліцька Д. Література. Теорія. Методологія. Київ: Видавництво “Києво-Могилянська академія”, 2008. 544 с.

10. Червінська О. Рецептивна поетика. Історико-методологічні та теоретичні засади. Чернівці: Рута, 2001. 236 с.

Додаткова:

11. Астрахан Н. Буття літературного твору. Аналітичне та інтерпретаційне моделювання. Київ, Академія, 2014. 432 с.

12. Брацка М. Проблеми сучасного польського літературознавства і компаративістики. Київ: Талком, 2020. 383 с.

13. Гальчук О. Тексти по колу: пізнати Себе в Іншому Київ: Центр учбової літератури, 2019. 268 с.

14. Методології сучасної літературної компаративістики / За ред. Г.Сиваченко. Київ: Інститут літератури ім. Т.Г.Шевченка НАНУ, 2020. 633 с.

15. Теоретичні Ревізії. Література на полі медій / За ред. Т.Гундорової та Г.Сиваченко. Київ: Інститут літератури ім. Т.Г.Шевченка НАНУ, 2018. 633 с.

16. Юнг К.Г. АІОН. Нариси щодо символіки самості. Львів: Астролябія, 2019. 432 с.

17. Юнг К.Г. Архетипи і колективне несвідоме. Львів: Астролябія, 2018. 608 с.